

**Posudek diplomové práce Lukáše Vitíka
Rozvoj vyjadřovacích schopností dětí mladšího školního věku
(na podkladě nácviku vypravování ve 4. ročníku ZŠ)**

K volbě tématu přimělo autora přesvědčení o nutnosti pečovat o funkční a kultivovaný projev žáků. S hlavním cílem, zformulovaným v Úvodu, tj. s rozбором slohových prací žáků ZŠ a „zmapováním úrovně jejich výkonů“ souvisí stanovení jedné ze dvou hypotéz, a to existující „závislost slohového výkonu žáka na typu výuky“. Autor se totiž pokusil o komparaci kvality vypravování jako modelového slohového útvaru u žáků základní školy s tradičními metodami výuky a u žáků alternativní základní školy s programem „Začít spolu“. Druhá hypotéza pak předpokládá závislost vyjadřovacích schopností (v tomto případě vypravěčských dovedností žáka) na „řečové péči jeho rodičů a MŠ“.

Dílejší výsledky analýzy žákovských prací jsou průběžně vkomponovávány do teoretických výkladů týkajících se periodizace vývoje dítěte z hlediska vyjadřování. Poněkud neobvyklý kompoziční postup v rámci této kapitoly (4), jež má s ohledem na cíl práce zásadní význam, vede k jistému omezení přehlednosti a čtenářovy orientace. Podobně kompozičně nepatřičně působí vřazení kapitoly 3, jež má metodologický charakter a týká se zadaných dotazníků a slohových prací, mezi kapitoly obsahující ryze teoretické výklady (2 Osvojování jazyka a 4 Periodizace vývoje dítěte z hlediska vyjadřování). Dále přílohy by měly být očíslovány.

Je třeba ocenit, že pro rozbor žákovských prací diplomant zvolil značně členitou soustavu kritérií a zjištěné výsledky v rámci každého z těchto hledisek vyhodnotil velmi podrobně. Všimá si např. volby slov, stavby vět, osnovy, odstavců, užívání přímé řeči, citoslovcí, sloves atd. Postihuje tedy všechny podstatné atributy vypravování, umožňující poměrně objektivní a plastický pohled na jednotlivé slohové práce. Systémově však nelze souhlasit s tím, jak je kvalifikováno kritérium na s. 34 a 51: „U přídatných jmen a rozvíjejících větných členů analyzujeme především četnost užití a bohatost slovní zásoby adjektiv a dále četnost dalších RVC“. Adjektivum není přece větný člen, nýbrž slovní druh, nepatřičně se zde tedy mísí hledisko slovnědruhové s větněčlenským. Dále u vyhodnocení slohových prací z hlediska užitých adjektiv (s.34) je diskutabilní uvést na hodnotící škále charakteristiku „... (adjektiva) čtenáři v textu pocitově spíše chybí“, „čtenáři v textu pocitově výrazně chybí“ (doporučuji zde navíc užit delší plurálový tvar, tj. „chybějí“).

Zjištěné údaje na základě provedené komparace jsou prezentovány na s. 70 – 72 a ve většině případů doprovázeny přehlednými tabulkami. Náznorné tabulky a barevné diagramy jsou připojeny rovněž k velmi důkladnému vyhodnocení dotazníku.

Kromě závěrů vycházejících z vyhodnocení výzkumu (jak z analýzy slohových prací, tak dotazníků) přináší diplomová práce mnoho cenných poznatků z oblasti vývojové psycholinguistiky. Její tematické rozpětí přesahuje rámec oborové didaktiky, tedy didaktiky mateřského jazyka. Autor čerpal z neobvykle rozsáhlého rejstříku odborných publikací (viz Použité zdroje – s. 107 – 109).

Práce prokázala nespornou závislost kvality žákova vyjadřování na řečové péči jeho rodičů a mateřské školy a závislost na metodách výuky. Na základě některých zjištění při analýze žákovských prací autor oprávněně nabízí podnět k dalším výzkumům, aby mohlo být nepřiměřené sledování televize a hraní počítačových her kvalifikováno jako negativní faktor rozvoje dětského vyjadřování.

Za velmi přínosnou pokládám kapitolu „Navrhované aktivity k rozvoji vyjadřování“. Některými z těchto předložených námětů by bylo jistě možno vyučování českého jazyka obohatit, ať už v zájmu požadavku komunikativnosti, či z důvodu motivační účinnosti a plnění formativní funkce jazyka.

K práci lze mít několik drobných výhrad jazykového charakteru. Na s. 100 (1. odst.) měla být uvedena jména básníků v 2. pádě. Na s. 70 (3. ř. zdola) chybí podmět. Doporučuji užívat delší prezentní plurálový tvar u sloves typu „sází“. Místy jsou porušeny zásady psaní interpunkčních znamének – na s. 54 (7. ř. zdola) a na s. 45 chybí závorka, na s. 71 (10. ř.) chybí čárka mezi větami, na s. 100 (3. ř. a v 2. odst.) nemá být čárka před „apod.“. Na s. 70 (4. ř. zdola) chybí slovo.

Přes uvedené nedostatky pokládám diplomovou práci Lukáše Vitíka za velmi fundovanou, prokazující nejen dobrou orientaci ve zvolené problematice, ale i precizní způsob jejího zpracování a zaujetí oborem.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ohodnotit ji klasifikačním stupněm **v ý b o r n ě**.

PhDr. Zdeněk Suda, CSc.
oponent

Rokycany 9. 7. 2018